

METSO II

– nystart för skogsskyddet i södra Finland?

Åtgärdsprogrammet Metso II (2008–2016) medför en ny dimension för skyddet av skogsnaturen i södra Finland. Den satsning på frivilligt skydd som markägareorganisationerna efterlyst blir nu verklighet, enligt det betänkande som överlämnades åt miljöminister Kimmo Tiilikainen den 8 januari.

ningen över hotade arter. I dagens läge är 2,2 procent av skogarna i södra Finland skyddade. Det föreslagna finansieringsintervall skulle kunna medföra att skyddsprocenten höjs till mellan 3 och 3,7 procent. I METSO II-betänkandet formuleras ingen målsättningsnivå för att på ett hållbart sätt bevara en ekologiskt mångsidig skogsnatur i Finland

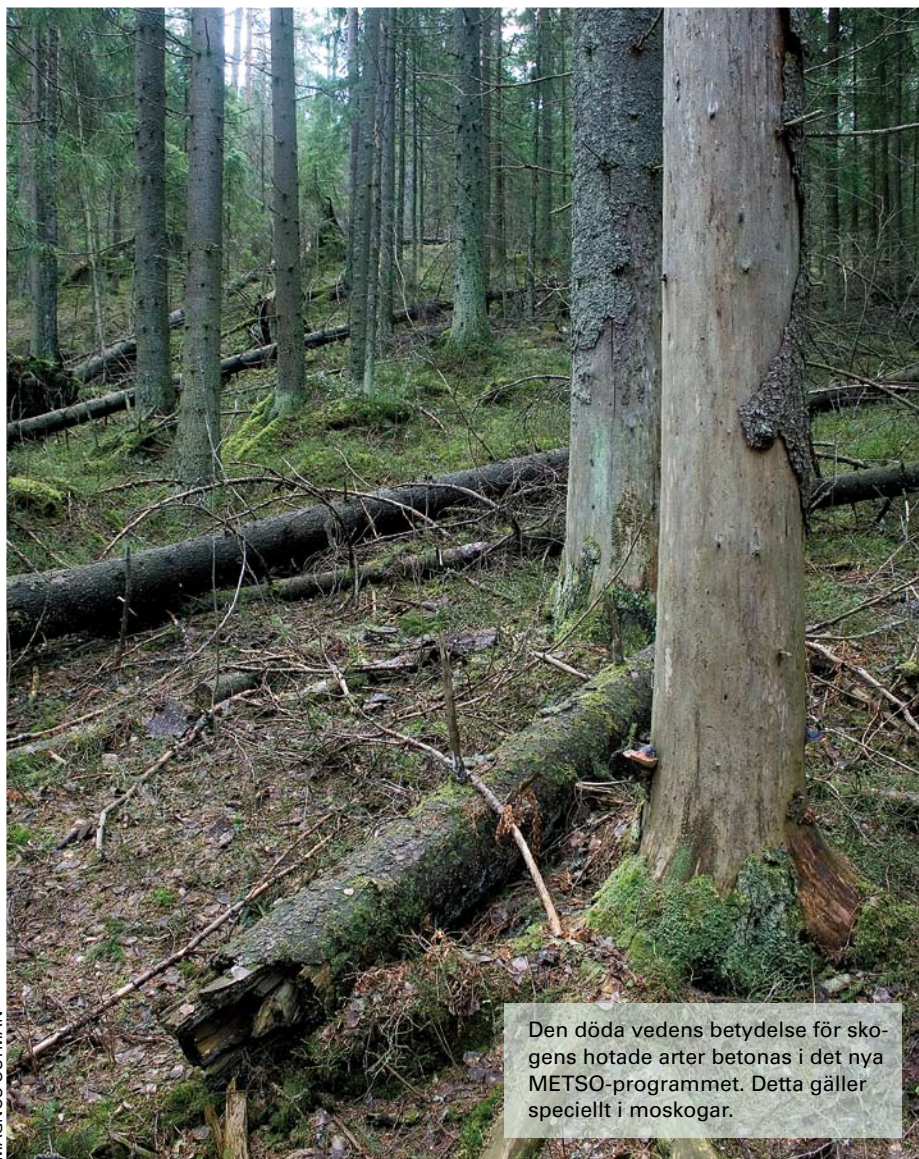
Stormig bakgrund

Efter den hårda debatten som fördes gällande genomförandet av de nationella naturskyddsprogrammen beslöt statsrådet att hösten 2002 starta ett pilotprogram för att testa olika frivilliga skyddsmekanismer för skogsnaturen. I det så kallade METSO-programmet ingick också återställande av naturen i befintliga skyddsområden samt forskning i bristfälligt kända arters biologi och förekomst. Vidare var avsikten att utveckla bevarandet av mångformigheten i de rekreationsskogar som innehåller kommuner och staten.

Enligt utvärderingen gav frivilligheten i huvudsak ett positivt resultat. METSO II-programmet är ett försök att i stor skala utveckla det frivilliga naturskyddet i skogarna. Till skillnad från ett traditionellt naturskyddsprogram, där myndigheter på basis av inventeringar presenterar färdiga förslag till skyddsområden, skapar METSO II en ny marknad för naturvärden.

Naturvärdeshandel i blickpunkten

METSO II går i korthet ut på att samhället, som representeras av miljöförvaltningen och skogsförvaltningen, presenterar kriterier för de skogsnaturtyper, som man önskar skydda. Markägarna kan i olika typer av offertrundor erbjuda områden, som uppfyller de naturvetenskapliga kriterierna. Myndigheterna kan även kontakta markägare för att informera om möjligheterna till ekonomisk ersättning för bevarande

Den döda vedens betydelse för skogens hotade arter betonas i det nya METSO-programmet. Detta gäller speciellt i moskogar.

Ralf Wistbacka

Kommuner, församlingar och bolag har liksom privata markägare nu möjlighet att erbjuda sina skogar som skyddsområden. Däremot ställs inga märkbara krav på staten som innehåller stora och värdefulla skogsområden.

Enighet om skyddsbehov men inte om omfattning

Skyddet av skogsnaturen i södra Finland bör förbättras. Skogsekologer har enträget påtalat, att den skyddade andelen av olika skogsnaturtyper är för liten och att de nuvarande skyddsområdena är för få och för isolerade för att kunna upprätthålla livskraftiga populationer av hotade

arter. Skogsbrukets nuvarande naturhänsyn (sparträd, värdefulla livsmiljöer) är ett framsteg men utgör ingen helhetslösning. Skogsnaturens biologiska mångfald kan tryggas endast genom en utveckling av såväl skogsbrukets naturhänsyn som nätverket av skyddade områden.

Den internationellt erkända forskaren och ekologen Ilkka Hanski anser att målsättningen bör vara att minst 10 procent av skogsmarken utgörs av strikt skyddad naturskog – ifall man kan välja representativa objekt av alla skogstyper. En annan förutsättning är att områdena utgör ett fungerande nätverk.

Naturhänsyn i ekonomiskogsbruket behövs som ett komplement bland annat för att hindra att nya arter infogas i förteck-

Lundar och skogen kring små vattendrag hör till de naturtyper som omfattas av METSO II.

tillgång på budgetmedel för fredningarna. Enligt METSO II-rapporten skulle miljöförvaltningen behöva cirka en miljard och skogsförvaltningen cirka 200 miljoner euro fram till år 2016 för att nå upp till målsättningsintervallets övre nivåer. Bollen är nu hos regeringen, som våren 2008 kommer att besluta om finansieringsnivån.

En annan viktig förutsättning är att de skogar som uppfyller METSO-kriterierna inte avverkas, utan verkligen erbjuds till naturvärdesmarknaden. Virkesodlingarna som härstammar från efterkrigstidens industriella skogsbruk uppfyller ytterst sällan METSO-kriterierna, och därför vore det ändamålsenligt att i görligaste mån styra virkesanskaffningsåtgärderna till sådana objekt.

Den viktigaste faktorn är i alla fall att markägarna har en positiv inställning till skogsskyddet! Natur och Miljö ser fram emot ett givande samarbete mellan miljö- och skogsmyndigheter, miljöorganisationer och så många markägande naturvänner och samfund som möjligt.

Viktig och brådskande del av det nationella skogsprogrammet

METSO II skall utgöra den ekologiska pelaren i det nya nationella skogsprogrammet, som bland annat eftersträvar en kraftig ökning av avverkningarna. Betänkandet om METSO II ger statsrådet ett verktyg för att samtidigt utveckla skyddet av skogsnaturens biologiska mångfald.

Framtiden för skogsnaturens biologiska

MAGNUS ÖSTMAN

mångfald i Svenskfinland och hela södra Finland avgörs av hur slutavverkningarna i över 80 år gamla bestånd styrs och genomförs under de närmaste tio åren. I våra skogar finns en utdöendeskuld som kan drabba upp till 1 500 arter. Detta innebär att dessa arter finns kvar tills vidare, men att uppsplittringen av skogarna i små fragment innebär att de riskerar att försvinna genom predation, sjukdomar eller andra slumpmässiga orsaker. I fall de inte får utökade överlevnadsmöjligheter i form av nya skyddsområden där livsmiljöerna återställts, kommer de oåterkalleligen att försvinna.

Inom Natur och Miljös verksamhetsområde kan den brådskande tidtabellen åskådliggöras med läget i Österbotten. Med nuvarande avverkningstakt kommer i många kommuner all naturskog utanför skyddsområdena att vara avverkad före år 2016! 🌿

av särskilda naturvärden. Utgående från de aktuella naturvärdena kan markägaren välja mellan olika skyddsmekanismer. Markägaren kan sälja skogen till staten, behålla äganderätten men grunda ett permanent privat skyddsområde eller sluta ett tidsbundet skyddsavtal. Dessa skyddsformer handhas av miljöcentralerna.

Skogscentralerna sköter de skyddsformer där naturvärdena beaktas inom ramen för ett ekonomiskogsbruk. Man kan få understöd för att lämna buffertzoner kring objekt som är skyddade enligt skogslagens tionde paragraf (källor, bäckar, små tjärnar m.fl.). Vidare kan man få understöd för att återställa dikade torvmarker, skapa död ved etc. Ett avtal sluts endast om båda parterna är tillräckligt nöjda med avtalets villkor.

Avgörande faktorer

För att man via METSO II skall kunna utveckla skogsskyddet krävs en tillräcklig

Naturtyper i METSO II

De skognaturtyper vars bevarande METSO II skall gynna är:

- lundar
- moskogor med rikligt innehåll av död ved
- skogsmiljöer vid små vattendrag
- skogskärr och kantskogor invid mossar
- svämskogor och lövsumpskogor
- primära landhöjningsskogor
- solexponerade åsslutningar
- skogsbeten
- kalkklippor och andra bergiga skogsmiljöer.

Som kompletterande kriterier nämns förekomst av hotade arter eller närhet till existerande skyddsområde.

Hektar och euro

Målsättningen för METSO II är att permanent freda 88 200–169 500 hektar skog och att tidsbundet freda 7 550–27 900 hektar enligt naturskyddslagen. För detta borde miljöministeriet årligen få 65–117 miljoner euro.

Ingen miljöorganisation har godkänt METSO II betänkandet i sin helhet. Bernt Nordman, som var Natur och Miljös representant i METSO-II arbetsgruppen, inlämnade en avvikande åsikt, därför att han ansåg att den lägsta nivån för fredningsmålsättningen var för låg och att den borde höjas till 115 000 ha.

Under programperioden skall Forststyrelsen uppgöra planer för att utöka sina permanenta skyddsområden på en yta av maximalt 10 000 hektar. I södra Finland finns det på basis av WWF:s uppskattningar åtminstone 50 000 hektar statlig mark som skulle uppfylla METSO II kriterierna. Enligt Bernt Nordmans åsikt borde fredning av 50 000 hektar statliga skogar ha ingått i programmet.

Skogsmyndigheterna uppgift är att understöda naturvårdshänsyn i ekonomiskogar. Detta skulle göras på basis av tidsbundna avtal på 400–800 platser på sammanlagt 81 500–172 600 hektar. För detta borde jord- och skogsbruksministeriet erhålla 16–23 miljoner euro/år.

I åtgärdsförslaget ingår omfattande åtgärder för att restaurera skyddsområden och inventera hotade arter.